

การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

เศรษฐศาสตร์นอกตำรา

ศูนย์บริการลงทุน

การส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากทุกฝ่ายในช่วงปีที่ผ่านมา และเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การพัฒนา ประเด็นที่พูดถึงกันนี้ได้รับการยอมรับจากทั้งฝ่ายบริหารฝ่ายการเมืองข้าราชการ และภาคธุรกิจเอกชน

หลายฝ่ายรู้สึกว่าเป็นผ่านมาระบบการพัฒนาของไทยค่อนข้างเอื้ออำนวยต่อธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขาดความเข้มแข็งที่จะเป็นฐานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

หลายท่านมองว่าความล้มเหลวในการจัดการทางการเงินของภาคธุรกิจไทยในอดีต ทำให้เราไม่มีทรัพยากรที่จะใช้ทุ่มเทให้กับกิจการขนาดใหญ่ได้อีก ต้องหันมาให้ความสำคัญต่อการลงทุนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

หลายคนระบุว่าถ้าจะฟื้นฟูวิกฤติต้องเริ่มจากธุรกิจขนาดย่อมเพราะเป็นธุรกิจที่เกิดขึ้นได้ง่ายปรับตัวได้เร็ว และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการผลิตให้เกิดการเชื่อมโยงภายในอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ

ที่สำคัญคือ เราจะเสียเงินน้อยลงถ้าเรารู้จักกระจายทรัพยากรในการพัฒนา

อย่างไรก็ตาม เราคงต้องทำความเข้าใจว่าความเข้าใจร่วมกันก่อนว่า เราจะส่งเสริมใครกันแน่ เพราะถ้าเราบอกว่าเราจะส่งเสริมวิสาหกิจขนาดย่อมโดยให้คำนิยามกันอย่างง่าย ๆ ว่าคือกิจการของเอกชนที่จ้างงานน้อยกว่า 200 คน หรือมีทุนจดทะเบียนน้อยกว่า 100 ล้านบาท เราจะเกิดความสับสนและหาแนวทางการส่งเสริมที่เหมาะสมไม่ได้

เพราะด้วยคำนิยามอย่างกว้างๆ เช่นนี้เราก็ยังหมายถึงธุรกิจ กว่าร้อยละ 99 ของธุรกิจทั่วประเทศ เฉพาะผู้ประกอบการโรงงานที่ไม่อยู่ในข่ายที่รัฐจะส่งเสริมจะมีไม่เกิน 1,500 แห่ง ส่วนที่เหลืออีกกว่า 155,000 โรงงานจะเป็นกลุ่มธุรกิจที่รัฐจะดูแลเป็นพิเศษ

ดังนั้นการจำแนกประเภทธุรกิจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพราะหมายถึงการกำหนดสิทธิในการได้รับบริการและการส่งเสริมจากภาครัฐบาลที่กำหนดให้เป็นการเฉพาะซึ่งในบางกรณีหมายถึงโอกาส

ในการได้รับสิทธิซื้อดอกเบี้ยต่ำ และการได้รับสิทธิในการรับบริการพิเศษจากภาครัฐ

การจำแนกประเภทธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่นิยมใช้กันจะอาศัยเกณฑ์วัดที่สำคัญใน 4 ส่วน ประกอบด้วย ขนาดการจ้างงาน สินทรัพย์ถาวร ทุนจดทะเบียน และ ยอดขาย ซึ่งในบางประเทศจะใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเป็นเครื่องวัดเพียงเกณฑ์เดียวบางประเทศจะใช้ประกอบกันหลายๆ เกณฑ์ ทั้งนี้เครื่องชี้หรือเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ในการวัดจะมีข้อดี-ข้อเสียแตกต่างกันดังนี้ คือ

สำหรับในประเทศไทยยังไม่มี การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่จะใช้ในการจำแนกประเภทธุรกิจไว้แต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาจะกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกประเภทของตนเองขึ้นมา เช่น

ธนาคารแห่งประเทศไทย

กำหนดไว้เพียงว่ามีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 20 ล้านบาท

บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม และบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม

กำหนดไว้คล้ายกัน โดยเน้นว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท แต่จะต่างกันในส่วนของปริมาณสินเชื่อและวงเงินที่กำหนดไว้

สำหรับ กระทรวงอุตสาหกรรม

จะมีการกำหนดที่ต่างจากหน่วยงานอื่นตรงที่ทำการพิจารณาทั้งในเรื่องการจ้างงาน และจำนวนสินทรัพย์ถาวร อย่างไรก็ตาม มีการเสนอวิธีการจำแนกประเภทธุรกิจที่น่าสนใจวิธีหนึ่งก็คือเกณฑ์จะเน้นรวมเป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ก็มีการแบ่งย่อยออกเป็นกลุ่มๆ ตามขนาดของการจ้างงาน แล้วกำหนดวิธีการและแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป

ด้วยวิธีการจำแนกแบบนี้เราสามารถจัดกลุ่มธุรกิจในประเทศไทยได้ดังนี้คือ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	รวม (กิจการ)	สัดส่วนกิจการจำแนกตามจำนวนแรงงาน			
		1-9 คน	10-49 คน	50-199 คน	200 คน
รวมทุกประเภท	668,089	93.6	5.28	1.05	0.32
อุตสาหกรรม	157,363	88.49	8.62	1.96	0.92
การค้าส่ง	27,116	80.38	16.91	2.36	0.34
การขายปลีก	259,310	97	2.58	0.79	0.11
ภัตตาคารและโรงแรม	82,309	92.57	6.5	0.77	0.17
การบริการ	141,991	95.9	3.57	0.44	0.09

หมายเหตุ: ไม่รวมธุรกิจบริการในครัวเรือน และหน่วยงานอิสระต่างๆ อีกประมาณ 200,000 แห่ง

เกณฑ์ชี้	ข้อดี	ข้อเสีย
ขนาดการจ้างงาน	ง่ายในการจัด สามารถใช้เกณฑ์เป็นเวลานาน	ไม่สามารถจำแนกประเภทอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากหรือใช้ทุนมาก
สินทรัพย์ถาวรสุทธิ	ง่ายในการจำแนกอุตสาหกรรมที่ใช้ทุนมากหรือน้อย	ต้องคำนึงถึงภาวะเงินเฟ้อ ตัวเลขที่ได้มาเชื่อถือได้ยาก
ทุนจดทะเบียน	ง่ายในการจัดทำได้เป็นเวลานาน	ไม่ได้สะท้อนการประกอบกิจการจริง
ยอดขาย	สามารถใช้ได้ต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน	จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่สามารถใช้เกณฑ์เดียวกับอุตสาหกรรมที่ต่างกัน

● การประกอบอาชีพอิสระ ธุรกิจส่วนตัว หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งมีอยู่ประมาณร้อยละ 93.7 ของธุรกิจทั้งหมด เป็นกลุ่มธุรกิจที่เป็นของบุคคลธรรมดาเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช่นิติบุคคล

● ธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อมเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีการจ้างงานระหว่าง 10-49 คน จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 5 ของธุรกิจทั้งหมด เกือบทั้งหมดมีฐานะเป็นนิติบุคคลแล้ว

● ธุรกิจขนาดกลางที่มีการจ้างงานระหว่าง 50-200 คน จะมีอยู่ประมาณร้อยละ 1

● สำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการจ้างงานสูงกว่า 200 คนต่อกิจการจะมีอยู่เพียงร้อยละ 0.3

ดังนั้น ถ้าเราหากการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดผลแล้ว เราต้องกำหนดแนวทางให้ชัดเจนว่าเราจะส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ธุรกิจส่วนตัว หรืออุตสาหกรรมในครอบครัวใน

ทิศทางใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำอย่างไรให้ธุรกิจเหล่านี้กลายเป็นธุรกิจที่จดทะเบียนตามกฎหมาย เพื่อให้สามารถขอรับบริการด้านต่างๆ จากภาครัฐบาลได้

ในส่วนการพัฒนาธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางนั้น มีผลจากการสำรวจที่จัดทำขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ได้ให้ข้อสรุปที่น่าสนใจที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อมของไทยได้ในหลายประการคือ

ประการแรก สังคมไทยในอดีตนิยมให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงมุ่งเข้าสู่ระบบราชการ หรือเข้าทำงานรับจ้างในภาคการค้าและบริการ โดยเฉพาะในด้านการเงิน ดังนั้น จึงมีผลทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ซึ่งจะต่างจากผู้ประกอบการในประเทศเกาหลีใต้ ไต้หวัน หรือสิงคโปร์ สาเหตุดังกล่าวทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยปรับตัวได้น้อยและช้า

กว่าที่ควร

ประการที่สอง ในด้านการขายสัดส่วนยอดขายของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเน้นอยู่ที่ตลาดภายในประเทศเป็นหลัก กล่าวคือกลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่พึ่งการส่งออกมีเพียงร้อยละ 2.5 ธุรกิจขนาดเล็กหรือร้อยละ 16.8 และธุรกิจขนาดกลางหรือร้อยละ 38.3 สำหรับโรงงานที่ทำการรับช่วงการผลิตของไทยในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 21,236 โรงงานหรือคิดเป็นร้อยละ 13.4 ดังนั้นเมื่อตลาดภายในประเทศเกิดการหดตัว จะส่งผลกระทบต่อธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยค่อนข้างมาก ดังนั้น การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานด้านการส่งออก เช่น การให้บริการข้อมูลการค้าประกันสินเชื่อเพื่อการส่งออกสินค้า น่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ต้องเร่งสร้างขึ้นมา

ประการที่สาม นโยบายการพัฒนาของภาครัฐบาลเองในหลายๆ ส่วนกลับเป็นอุปสรรคในการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเอง เช่น นโยบายการกระจายอุตสาหกรรมออกไปสู่ภูมิภาคนโยบายค่าจ้างขั้นต่ำ นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ในหลายกรณีก็เป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมเร็วเกินไป ดังนั้น การผ่อนคลายกฎเกณฑ์บางประการน่าจะช่วยให้ธุรกิจฟื้นตัวได้เร็วขึ้น

ประการที่สี่ ที่ผ่านมาระบบส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมุ่งความสนใจที่เครื่องมือทางการเงินเป็นหลักซึ่งเป็นกลไกที่ดำเนินการได้ยากโดยเฉพาะในช่วงที่ภาคการเงินกำลังประสบปัญหาสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ดังนั้น การกำหนดสัดส่วนงบประมาณการจัดซื้อของภาครัฐบาลที่จะทำการจัดซื้อจากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมน่าจะเป็นทางเลือกที่จะช่วยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อีกทางหนึ่ง

และที่สำคัญคือ หลายฝ่ายยังไม่ทราบว่าในขณะนี้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีการลงทุนสูงกว่า 1 ล้านบาท สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐบาลได้ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ และในขณะนี้ธุรกิจขนาดกลางจำนวนกว่าครึ่งเป็นธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลแล้ว

- ไม่มีการส่งเสริมธุรกิจทุกประเภท เพียงแต่มีหลักเกณฑ์ว่าจะต้องลงทุน 1 ล้านบาทขึ้นไป
- ไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ให้ได้รับสิทธิประโยชน์สูงสุดจากรัฐบาล
- อำนวยความสะดวกในการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวกับธุรกิจขนาดใหญ่ โครงการลงทุนไม่เกิน 40 ล้านบาทพิจารณาเสร็จในระยะเวลาไม่เกิน 20 วัน
- สามารถเข้าร่วมโครงการผู้ถือหุ้นราย เพื่อขอรับข้อมูลสินค้าที่ธุรกิจขนาดใหญ่มีความต้องการได้ตลอดเวลา

คอลัมน์ "เศรษฐศาสตร์นอกตำรา" โดยทีมงานเปิดโอกาสให้โลกเศรษฐกรบริการลงทุนในมุมมองของผู้ปฏิบัติ นำเสนอผู้อ่านทุกวันจันทร์ E-mail : head @ bol.go.th